

MAZOWIECKI
WOJEWÓDZKI
KONSERWATOR
ZABYTKÓW

Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Warszawie
ul. Nowy Świat 18/20, 00-373 Warszawa
tel. (+48) 22 44 30 400, fax (+48) 22 44 30 401
www

RPW/24778/2025 P
Data: 2025-05-06

STAROSTWO POWIATOWE w PIASECZNYM
KANCELARIA
2025 -05- 06
WPŁYNĘŁO
L.dz. zał. 2

Warszawa,

29-04-2025

WRD.5140.1.26.2025.KC

DECYZJA NR 45 /2025

Na podstawie przepisów art. 89 pkt 2, art. 91 ust. 4 pkt 3 i 4, art. 3 pkt 1 i 2, art. 6 ust. 1, pkt 1 lit. c, art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2024 r. poz. 1292) w trybie art. 104 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2024 r. poz. 572) w wyniku postępowania administracyjnego przeprowadzonego na wniosek Parafii Rzymskokatolickiej Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny w Górze Kalwarii, reprezentowanej przez proboszcza ks. Waldemara Kowalskiego,

ORZEKAM

wpisać do rejestru zabytków nieruchomych województwa mazowieckiego mur oporowy wraz z bramą i furtką, pochodzący z XVIII w., stanowiący element dawnego założenia pobernardyńskiego, położony przy ul. Księdza Zygmunta Sajny 2 w Górze Kalwarii, gm. *loco*, pow. piaseczyński.

- Niniejszym wpisem obejmuje się mur oporowy z bramą i furtką – dzieło architektury i budownictwa, znajdujący się na dz. ew. nr 27 obr. 01-02 w Górze Kalwarii, oznaczony na załączniku graficznym kolorem czerwonym.
- Załącznik graficzny do niniejszej decyzji stanowi jej integralną część.

UZASADNIENIE

W związku z wnioskiem Parafii Rzymskokatolickiej Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny, ul. Księdza Zygmunta Sajny 2 w Górze Kalwarii, reprezentowanej przez proboszcza ks. Waldemara Kowalskiego, z dnia 27.02.2025 r., Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków (MWKZ) pismem 18.03.2025 r. zawiadomił o rozpoczęciu się postępowaniu administracyjnym w sprawie wpisu do rejestru zabytków nieruchomych muru oporowego przy kaplicy św. Antoniego w Górze Kalwarii (4 ćw. XVIII w.), położonego przy ul. Księdza Zygmunta Sajny 2, na terenie działki ew. o nr 27 z obrębu 01-02, gm. *loco*, pow. piaseczyński. Jednocześnie MWKZ zawiadomił o oględzinach, które odbyły się dnia 20.03.2025 r. W trakcie oględzin wykonano dokumentację fotograficzną oraz spisany został protokół. W dniu 30.03.2025 r. wnioskodawca złożył pismo z prośbą o objęcie wpisem całego muru oporowego w dawnym założeniu pobernardyńskim wraz z metalowymi, kutymi furtkami. W związku z faktem, iż obiekt ten w całości został udostępniony w czasie oględzin z dnia 20.03.2025 r., zawiadomieniem z dnia 3.04.2025 r. zamknięto postępowanie dowodowe w sprawie.

Przedmiotowy mur znajduje się na terenie zespołu urbanistyczno-budowlanego miasta Góra Kalwaria wpisanego do rejestru zabytków nieruchomych pod nr A-1444 decyzją z dnia 10.08.1990 r., oraz na terenie zespołu pobernardyńskiego obejmującego kościół pw. Niepokalanego Poczęcia NMP, klasztor oraz bramę prowadzącą na cmentarz w Górze Kalwarii, wpisanego do rejestru zabytków pod nr A-1016/364 decyzją z dnia 5.03.1962 r.

Mur będący przedmiotem postępowania stanowi element zabudowy dawnego klasztoru Zakonu Braci Mniejszych (Bernardynów). Klasztor powstał jako część założenia kalwaryjskiego fundacji biskupa poznańskiego Stefana Wierzbowskiego. W 1666 r. wykupił on od Mikołaja i Konstantego Górskich wsie Górę i Wólkę Górską koło Warszawy, gdzie lokował miasto na prawie magdeburskim, zwane Nowa Jerozolima. Zespół Kalwarii wraz z miastem stanowił realizację idei Nowej Jerozolimy – ośrodka pielgrzymkowego mającego w planie nawiązywać do układu świętego miasta, z uwzględnieniem najważniejszych miejsc związanych z męką Chrystusa. Miasto zostało założone na planie krzyża łacińskiego, w którym klasztor Bernardynów stanowił wierzchołek. Pierwotne założenie w sumie obejmowało 35 kaplic, 6 kościołów i 5 klasztorów.

Bernardyni, którzy mieli sprawować opiekę nad miastem, zostali sprowadzeni do Nowej Jerozolimy w 1670 r. staraniem bp. Wierzbowskiego. Budowę konwentu ukończono sumptem fundatora w 1679 r. W dokumentach fundacyjnych określony został zakres terenu mającego należeć do zakonu: „Najpierw zaczynając od rzeki Wisły, tam gdzie stoi browar i granicą południową idąc w kierunku wzgórza, do spichlerza i głównej części folwarku, przy którym stoi kaplica na grobli, czyli Na Szancu, murowana wraz ze wspomnianymi budowlami, to jest browarem poniżej i malutkim domkiem powyżej, czyli na wzgórzu, przy którym biegnie prosta linii aż do ogrodzenia, czyli ku parkanowi, za którym nowe budynki wraz z folwarkiem rozmieszczono dla wygody ojców i braci. Przy browarze znajdują się dwa stawy rybne i źródło, nad którymi wznosi się kaplica. Wszystko to ma należeć do ojców Bernardynów. Dalej, a więc w tyle folwarku rozciąga się ogród, od ogrodzenia folwarku do ogrodzenia wzdłuż drogi publicznej, między domem a oborą, aż do ogrodzenia ciągnącego się od spichlerza, gdzie linia graniczna wychodzi poza powierzchnie kwadratu”.

Granica ogrodów zaznaczona została na ilustracji do „Tezy Filozoficznej dedykowanej Hieronimowi Wierzbowskiemu, biskupowi poznańskiemu” z 1693 r., którą wyznacza ogrodzenie o przebiegu zbliżonym do obecnie istniejącego. Miało ono porządkować przestrzeń i oddzielać część południową konwentu, pełniącą funkcje użytkowe od północnej, przeznaczonej dla pątników. Obecnie istniejący mur, częściowo zlicowany z zachodnią ścianą kaplicy św. Antoniego, wzniesiono w 4 ćw. XVIII w. Prawdopodobnie związany był ze wzniesieniem drugiej kaplicy. Inicjatorem i fundatorem kaplicy jak również muru otaczającego ogród klasztorny był ówczesny proboszcz Franciszek Remigiusz Zembrzycki, pełniący tę funkcję w latach 1780-1799, prepozyt, biskup tytularny dardaneński, sufragan kijowski. Przebieg muru w obecnym kształcie odnotowuje jako pierwsza dokumentacja kartograficzna z okresu wojen napoleońskich. Potwierdzają ją późniejsze materiały kartograficzne m.in. Plan klasztoru Bernardynów w Górze Kalwarii (1830), Plan sytuacyjny terenów między klasztorem bernardynów w Górze Kalwarii a rzeką Wisłą (1852). Po trzecim rozbiórze Rzeczypospolitej część dóbr klasztornych została zajęta najpierw przez władze pruskie a następnie rosyjskie na potrzeby wojska – od 1819 r. stacjonowała tu 5 Bateria Artylerii Pierwszej Lejbgwardii Cesarskiej. Wojska zajęły część ogrodów klasztornych w tym tereny usytuowane za murem, na południe od kaplicy. Z tego względu w istniejących dotąd otwartych przejściach w murze zamontowano kute furty. W związku z represjami po powstaniu styczniowym 1863 r. doszło do kasaty zakonu Bernardynów, a budynki klasztoru przez jakiś czas zajęte zostały przez wojsko rosyjskie, w latach 80. XIX w. powróciły do parafii. Mur w niezmienionej formie dotrwał do dnia dzisiejszego co potwierdza dokumentacja fotograficzna min. z 1915 r. znajdująca się w zbiorach Towarzystwa Opieki nad Zabytkami Przeszłości. Wiadomo, że w 1930 r. przeprowadzone były przy nim prace remontowe. Mur przerwał działania wojenne bez większych zniszczeń.

Mur oporowy będący przedmiotem postępowania ciągnie się wzdłuż północnej, wschodniej i południowej granicy działki nr 27 obręb 01-02 ogradzając tereny stanowiące część dawnych ogrodów klasztornych przy kościele Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Marii Panny w Górze Kalwarii. W północnej części przebiega wzdłuż południowej granicy Ogrodu miejskiego, następnie odbija na południe wzdłuż wschodniej granicy ogrodów przy kościele. W połowie tej części znajduje się brama. Dalej na południe mur przebiega w kierunku wschodnim, gdzie znajduje się metalowa furtka, schodząc skarpą w stronę Wisły, za kaplicą św. Antoniego, aż do podnóża wzniesienia. Stamtąd mur poprowadzony został ponownie w kierunku południowym, w stronę terenów dawnej jednostki wojskowej. W końcowym odcinku aż do zabudowań przy ul. Ks. Sajny ogrodzenie zbiega się z południową granicą działki ewidencyjnej nr 27.

Mur wykonany jest z cegły ceramicznej pełnej łączonej zaprawą, tynkowany, przekryty od góry daszkiem dwuspadowym z dachówki esówki. W związku z dużymi różnicami terenu, mur miejscowo wzmocniono przyporami, w niektórych odcinkach podzielono na przęsła z szerszym słupkiem, w części przęseł od strony ogrodu w licu wykonane zostały płytkie nisze zamknięte łukiem odcinkowym. Na wschodnim odcinku muru, na skarpie powyżej kaplicy św. Antoniego znajdują się brama oraz furtka. Zamknięty łukiem odcinkowym przejazd bramny ujęty został prostokątnymi filarami, uskokowo zwężającymi się w górnej partii, wydzielonymi wąskim sfasowanym gzymsem i zwieńczonymi kamiennym daszkiem. Ich lica oraz łuk nadproża oblicowane zostały płytami piaskowcowymi. W zwieńczeniu łuku znajduje się posadowiony na masywnym cokole metalowy krzyż, na licu podstawy znajduje się wizerunek świętego (św. Antonii z Dzieciątkiem Jezus). Poniżej w poziomej niszy umieszczono napis majuskułą „Święty Antoni błogosław nam”. Skrzydła bramy wykonane zostały z prętów metalowych, z motywem geometrycznym (romb) z wkomponowaną weń literą A. Znajdująca się dalej na południe furtka jest jednoskrzydłowa, zamknięta łukiem odcinkowym zamknięta metalową kratą o geometrycznej dekoracji.

Stan zachowania muru jest zróżnicowany. Na licu ścian widoczne są liczne odspojenia tynków, ubytki w strukturze muru (cegły) oraz zawilgocenia i korozja biologiczna (mchy, glony). Miejscami mur jest spękany m.in. bezpośrednio za kaplicą oraz w partiach przypór od strony zewnętrznej. Widoczne są również ubytki dachówki. Stan zachowania bramy i furki jest dobry.

Po przeanalizowaniu zebranego materiału dowodowego MWKZ stoi na stanowisku, iż mur oporowy wraz z bramą i furtką, pochodzący z XVIII w., stanowiący element dawnego założenia pobernardyńskiego, położony przy ul. Księdza Zygmunta Sajny 2 w Górze Kalwarii, gm. *loco*, pow. piaseczyński, posiada wartości historyczne uzasadniające objęcie go wpisem do rejestru zabytków nieruchomych, a jego trwałe zachowanie dla przyszłych pokoleń leży w interesie społecznym.

Wartości historyczne muru wynikają przede wszystkim z faktu, że stanowi on integralną część historycznego założenia bernardyńskiego zespołu klasztornego. Wzniesiony został w XVIII w., jednak jego przebieg jest zgodny z istniejącym od założenia konwentu podziałem funkcjonalnym terenu, wzdłuż granicy przyklasztornego ogrodu. Tym samym dokumentuje historyczną formę zagospodarowania terenu oraz jego ewolucji związanej z ruchem pielgrzymkowym do kaplicy św. Antoniego. Jest również przykładem charakterystycznego dla tego typu założeń obiektu architektonicznego, z szeroką bramą i furtką, o zgodnej z ówczesną stylistyką formie architektonicznej. Przedmiotowe ogrodzenie stanowi tym samym cenne źródło wiedzy na temat zagospodarowania przestrzennego konwentu bernardynów w Górze Kalwarii, w tym charakteru zagospodarowania i podziałów funkcjonalnych ogrodów przyklasztornych. Jednocześnie, poprzez zachowaną dekorację na bramie stanowi jeden z elementów związanych z kultem św. Antoniego na terenie gminy i szerzej w regionie.

Na podstawie art. 9 ust. 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami do rejestru wpisuje się zabytek nieruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków, z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku nieruchomego, lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy. Definicja zabytku zawarta w art. 3 pkt 1 ww. ustawy określa, iż zabytek nieruchomy to nieruchomości, jej części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową. Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt. 1 litera c ww. ustawy ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania, zabytki nieruchome będące działami architektury i budownictwa. Z uwagi na zachowane, wyżej opisane, wartości historyczne mur oporowy wraz z bramą i furtką, pochodzący z XVIII w., stanowiący element dawnego założenia pobernardyńskiego, położony przy ul. Księdza Zygmunta Sajny 2 w Górze Kalwarii, gm. *loco*, pow. piaseczyński, odpowiada ustawowej definicji zabytku, zostaje wpisana niniejszą decyzją do rejestru zabytków nieruchomych województwa mazowieckiego i podlega wraz terenem posesji ochronie prawnej.

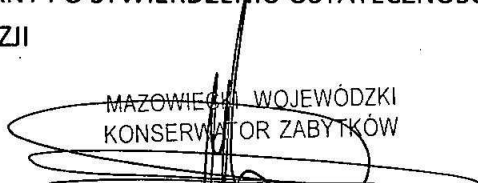
Wobec powyższego orzeczono jak w sentencji.

POUCZENIE:

Od decyzji niniejszej przysługuje stronom, na podstawie art. 127 Kpa, odwołanie do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, które należy złożyć za pośrednictwem tutejszego urzędu (na adres: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Warszawie, 00-373 Warszawa, ul. Nowy Świat 18/20) zgodnie z art. 129 § 2 Kpa w terminie 14 dni od doręczenia przedmiotowej decyzji. W myśl art. 130 § 2 Kpa wniesienie odwołania w terminie wstrzymuje wykonanie decyzji.

W myśl art. 127a K.p.a., w trakcie biegu terminu do wniesienia odwołania strona może zrzec się prawa do wniesienia odwołania wobec organu administracji publicznej, który wydał decyzję. Wówczas z dniem doręczenia organowi administracji publicznej oświadczenia o zrzeczeniu się prawa do wniesienia odwołania przez ostatnią ze stron postępowania, decyzja staje się ostateczna i prawomocna.

UWAGA, NUMER REJESTRU ZABYTKÓW JEST NADAWANY PO STWIERDZENIU OSTATECZNOŚCI
NINIEJSZEJ DECYZJI

MAZOWIECKI WOJEWÓDZKI
KONSERWATOR ZABYTKÓW

Marcin Dawidowicz

Załączniki:

1. Załącznik graficzny
2. Pouczenie o skutkach wpisu zabytku do rejestru zabytków

Otrzymują:

1. Parafia Rzymskokatolicka Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Marii Panny, ul. ks. Zygmunta Sajny 2, 05-530 Góra Kalwaria
2. Urząd Miejski w Górze Kalwarii, ul. 3 Maja 10, 05-530 Góra Kalwaria
3. 4 x Aa (WRD KC) (nr rej,teczka obiektu, KW, NID)

Do wiadomości:

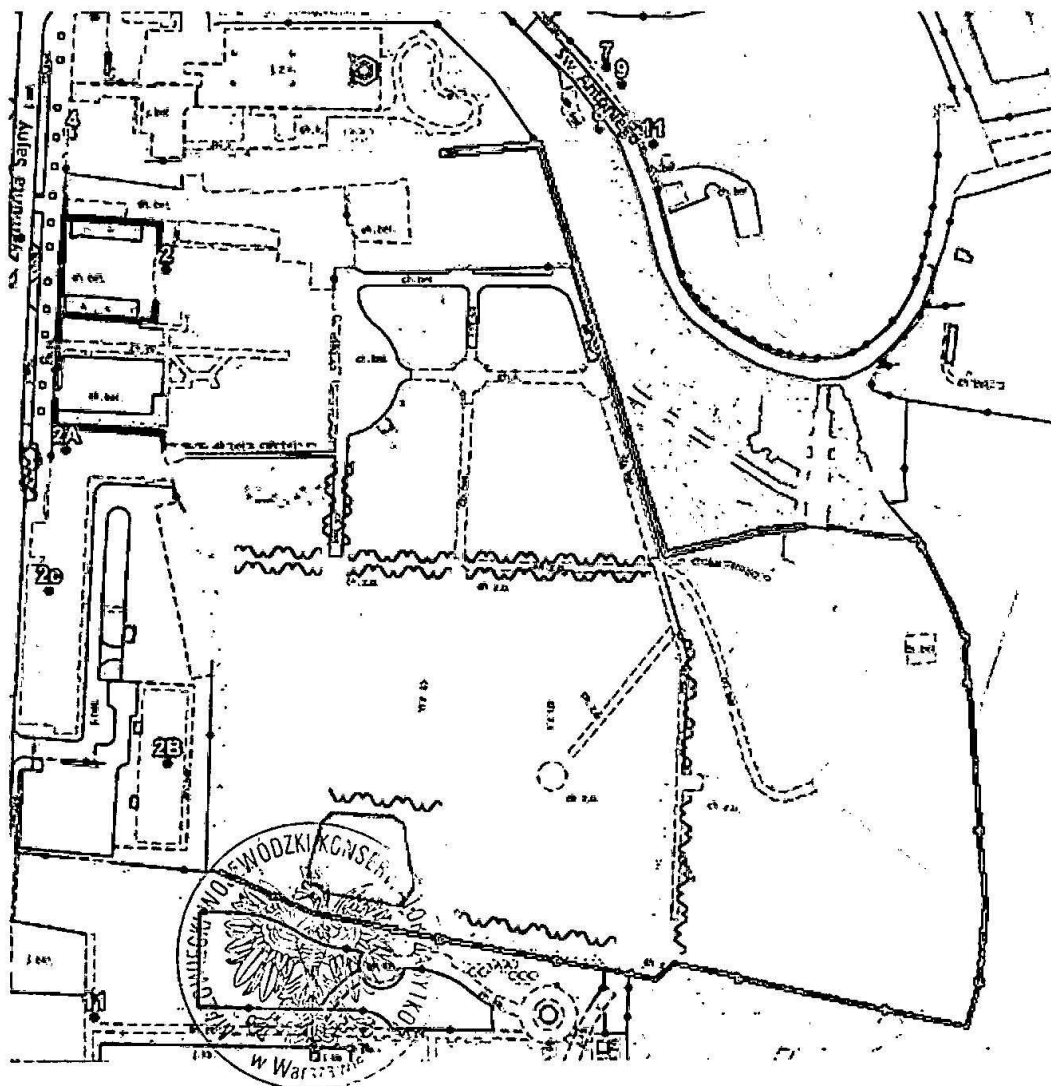
- ① Starostwo Powiatowe w Piasecznie, ul. Chyliczkowska 14, 05-500 Piaseczno
2. Kuria Metropolitalna Warszawska, ul. Miodowa 17/19, 00-246 Warszawa

KONTAKT: 022 398 45 89

MAZOWIECKI WOJEWÓDZKI
KONSERWATOR ZABYTKÓW

ul. Nowy Świat 18/20, 00-373 Warszawa

Załącznik: graficzny do fidejucyj 4 MWKZ nr 45 /2025 z dnia 29-04-2025 wpisującej
do rejestru zabytków nieruchomości województwa mazowieckiego mur oporowy wraz z bramą
i furtką, pochodzący z XVIII w., stanowiący element dawnego założenia pobernardyńskiego,
położony przy ul. Księdza Zygmunta Sajny 2 w Górze Kalwarii, gm. loco, pow. piaseczyński (dz. ew.
nr 27 obr. 01-02).

- mur oporowy wraz z bramą i furtką wpisany do rejestru zabytków

MAZOWIECKI WOJEWÓDZKI
KONSERWATOR ZABYTKÓW

Marcin Dawidowicz

POUCZENIE O SKUTKACH WPISU DO REJESTRU ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH
zgodnie z ustawą z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. 2024 poz. 1292)

Art. 10a. 1. Od dnia wszczęcia postępowania w sprawie wpisu zabytku do rejestru do dnia, w którym decyzja w tej sprawie stanie się ostateczna, przy zabytku, którego dotyczy postępowanie, zabrania się prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych i podejmowania innych działań, które mogłyby prowadzić do naruszenia substancji lub zmiany wyglądu zabytku.

2. Zakaz, o którym mowa w ust. 1, dotyczy także robót budowlanych objętych pozwoleniem na budowę albo zgłoszeniem, a także działań określonych w innej decyzji pozwalającej na ich prowadzenie.

3. Przepisów ust. 1 i 2 nie stosuje się do zabytku służącego obronności i bezpieczeństwu państwa.

Art. 12. 1. Starosta, w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków, może umieszczać na zabytku nieruchomym wpisanym do rejestru znak informujący o tym, iż zabytek ten podlega ochronie.

Art. 27. Na wniosek właściciela lub posiadacza zabytku wojewódzki konserwator zabytków przedstawia, w formie pisemnej, zalecenia konserwatorskie, określające sposób korzystania z zabytku, jego zabezpieczenia i wykonania prac konserwatorskich, a także zakres dopuszczalnych zmian, które mogą być wprowadzone w tym zabytku.

Art. 28. 1. Niezależnie od obowiązków wynikających z opieki nad zabytkami, określonych w art. 5, właściciel lub posiadacz zabytku wpisanego do rejestru lub zabytku znajdującego się w wojewódzkiej ewidencji zabytków zawiadamia wojewódzkiego konserwatora zabytków o:

- 1) uszkodzeniu, zniszczeniu, zaginięciu lub kradzieży zabytku, nie później niż w terminie 14 dni od dnia powzięcia wiadomości o wystąpieniu zdarzenia;
- 2) zagrożeniu dla zabytku, nie później niż w terminie 14 dni od dnia powzięcia wiadomości o wystąpieniu zagrożenia;
- 3) zmianie miejsca przechowania zabytku ruchomego w terminie miesiąca od dnia nastąpienia tej zmiany;
- 4) zmianach dotyczących stanu prawnego zabytku, nie później niż w terminie miesiąca od dnia ich wystąpienia lub powzięcia o nich wiadomości.

Art. 29. 1. Wojewódzki konserwator zabytków w czasie uzgodnionym z właścicielem lub posiadaczem przedmiotu będącego zabytkiem lub posiadającego cechy zabytku może prowadzić badania tego przedmiotu w miejscu, w którym przedmiot ten się znajduje.

4. W przypadku odmowy udostępnienia przedmiotu, o którym mowa w ust. 1, albo zabytku, o którym mowa w ust. 3, odpowiednio wojewódzki konserwator zabytków albo minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego może wydać decyzję nakazującą jego udostępnienie na czas niezbędny do wykonania badań, jednak nie dłuższy niż 3 miesiące od dnia, w którym decyzja stała się ostateczna.

5. Za szkody wyrządzone w związku z badaniami, o których mowa w ust. 1 i 3, przysługuje odszkodowanie na zasadach określonych w Kodeksie cywilnym.

Art. 36. 1. Pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków wymaga:

- 1) prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru, w tym prac polegających na usunięciu drzewa lub krzewu z nieruchomości lub jej części będącej wpisanym do rejestru parkiem, ogrodem lub inną formą zaprojektowanej zieleni;
- 2) wykonywanie robót budowlanych w otoczeniu zabytku;
- 3) prowadzenie badań konserwatorskich zabytku wpisanego do rejestru;
- 4) prowadzenie badań architektonicznych zabytku wpisanego do rejestru;
- 5) prowadzenie badań archeologicznych;
- 6) przemieszczanie zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru;
- 7) trwałe przeniesienie zabytku ruchomego wpisanego do rejestru, z naruszeniem ustalonego tradycją wystroju wnętrza, w którym zabytek ten się znajduje;
- 8) dokonywanie podziału zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru;
- 9) zmiana przeznaczenia zabytku wpisanego do rejestru lub sposobu korzystania z tego zabytku;
- 10) umieszczanie na zabytku wpisanym do rejestru: urządzeń technicznych, tablic reklamowych lub urządzeń reklamowych w rozumieniu art. 2 pkt 16b i 16c ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2022 r. poz. 503) oraz napisów, z zastrzeżeniem art. 12 ust. 1;
- 11) podejmowanie innych działań, które mogłyby prowadzić do naruszenia substancji lub zmiany wyglądu zabytku wpisanego do rejestru, z wyłączeniem działań polegających na usuwaniu drzew lub krzewów z terenu nieruchomości lub jej części niebędącej wpisanym do rejestru parkiem, ogrodem albo inną formą zaprojektowanej zieleni;
- 12) poszukiwanie ukrytych lub porzuconych zabytków ruchomych, w tym zabytków archeologicznych, przy użyciu wszelkiego rodzaju urządzeń elektronicznych i technicznych oraz sprzętu do nurkowania.

3. Pozwolenia, o których mowa w ust. 1 i 1a, mogą określać warunki, które zapobiegają uszkodzeniu lub zniszczeniu zabytku.

4. Wojewódzki konserwator zabytków może uzależnić wydanie pozwolenia na podejmowanie działań, o których mowa w ust. 1 pkt 6, 9 i 11, od przeprowadzenia, na koszt wnioskodawcy, niezbędnych badań konserwatorskich, architektonicznych lub archeologicznych. Egzemplarz dokumentacji badań jest przekazywany nieodpłatnie wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków.

5. Pozwolenia, o których mowa w ust. 1 i 1a, wydaje się na wniosek osoby fizycznej lub jednostki organizacyjnej posiadającej tytuł prawny do korzystania z zabytku wpisanego na Listę Skarbów Dziedzictwa albo do rejestru, wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu albo ograniczonego prawa rzeczowego lub stosunku zobowiązaniowego.

Art. 38 1. Wojewódzki konserwator zabytków lub działający z jego upoważnienia pracownicy wojewódzkiego urzędu ochrony zabytków prowadzą kontrolę przestrzegania i stosowania przepisów dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

2. W upoważnieniu, o którym mowa w ust. 1, określa się osobę lub osoby upoważnione do przeprowadzenia kontroli, kontrolowaną osobę fizyczną lub jednostkę organizacyjną, miejsce i zakres kontroli oraz podstawę prawną do jej przeprowadzenia.

3. Przy wykonywaniu kontroli wojewódzki konserwator zabytków lub osoby, o których mowa w ust. 1, są uprawnione do:

- 1) wstępu na teren nieruchomości, jeżeli istnieje uzasadnione podejrzenie zniszczenia lub uszkodzenia zabytku;
- 2) oceny stanu zachowania, warunków przechowywania i zabezpieczenia zabytków wpisanych do rejestru, a także zabytków znajdujących się w muzeach, bibliotekach oraz w zbiorach lub zasobach innych państwowych jednostek organizacyjnych i jednostek samorządu terytorialnego, w terminie uzgodnionym z ich właścicielem lub posiadaczem;
- 3) sprawdzania zgodności wszelkich działań podejmowanych przy zabytkach wpisanych do rejestru oraz prowadzonych badań archeologicznych z zakresem lub warunkami określonymi w pozwoleniu i zatwierdzoną dokumentacją;
- 4) żądania ustnych lub pisemnych informacji w zakresie niezbędnym dla ustalenia stanu faktycznego dotyczącego zakresu kontroli;
- 5) żądania okazania dokumentów i udostępnienia wszelkich danych mających związek z zakresem kontroli;
- 6) dokonania wpisu w dzienniku budowy w zakresie określonym przepisami Prawa budowlanego.

4. Czynności kontrolne przeprowadza się w obecności kontrolowanej osoby fizycznej albo kierownika kontrolowanej jednostki organizacyjnej lub upoważnionej przez niego osoby, z zachowaniem przepisów o ochronie informacji niejawnych.

Art. 43 1. Wojewódzki konserwator zabytków wydaje decyzję o wstrzymaniu wykonywanych bez jego pozwolenia lub w sposób odbiegający od zakresu i warunków określonych w pozwoleniu:

- 1) prac konserwatorskich, restauratorskich, badań konserwatorskich lub architektonicznych przy zabytku wpisanym do rejestru;
- 2) robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru lub w jego otoczeniu;
- 3) badań archeologicznych lub poszukiwań, o których mowa w art. 36 ust. 1 pkt 12;
- 4) innych działań, o których mowa w art. 36 ust. 1 pkt 6-8, 10 i 11, przy zabytku wpisanym do rejestru.

Art. 49 1. Wojewódzki konserwator zabytków może wydać decyzję nakazującą osobie fizycznej lub jednostce organizacyjnej posiadającej tytuł prawny do korzystania z zabytku wpisanego do rejestru, wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu albo ograniczonego prawa

rzecowego lub stosunku zobowiązaniowego, przeprowadzenie prac konserwatorskich lub robót budowlanych przy tym zabytku, jeżeli ich wykonanie jest niezbędne ze względu na zagrożenie zniszczeniem lub istotnym uszkodzeniem tego zabytku.

3. W przypadku wykonania zastępczego prac konserwatorskich lub robót budowlanych przy zabytku nieruchomym, wojewódzki konserwator zabytków wydaje decyzję określającą wysokość wierzytelności Skarbu Państwa z tytułu wykonania zastępczego tych prac lub robót, ich zakres oraz termin wymagalności tej wierzytelności.

Art. 74. 1. Dotacja na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru może być udzielona przez:

- 1) ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego ze środków budżetu państwa, z części, której dysponentem jest ten minister;
- 2) wojewódzkiego konserwatora zabytków ze środków finansowych z budżetu państwa w części, której dysponentem jest wojewoda.

Art. 76. 1. Dotacja może być udzielona na dofinansowanie:

- 1) nakładów koniecznych na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru, ustalonych na podstawie kosztorysu zatwierdzonego przez wojewódzkiego konserwatora zabytków, które zostaną przeprowadzone w roku złożenia przez wnioskodawcę wniosku o udzielenie dotacji lub w roku następującym po roku złożenia tego wniosku;
 - 2) nakładów koniecznych na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru, które zostały przeprowadzone w okresie trzech lat poprzedzających rok złożenia przez wnioskodawcę wniosku o udzielenie dotacji.
2. Wniosek o udzielenie dotacji, o której mowa w ust. 1 pkt 2, wnioskodawca może złożyć po przeprowadzeniu wszystkich prac lub robót przy zabytku wpisanym do rejestru, określonych w pozwoleniu wydanym przez wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Art. 110. 1. Kto będąc właścicielem lub posiadaczem zabytkowego nie zabezpieczył go w należyty sposób przed uszkodzeniem, zniszczeniem, zaginięciem lub kradzieżą, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.

2. W razie popełnienia wykroczenia określonego w ust. 1, można orzec nawiązkę do wysokości dwudziestokrotnego minimalnego wynagrodzenia na wskazany cel społeczny związany z opieką nad zabytkami.

zgodnie z ustawą z dnia 12 stycznia 1991r. o podatkach i opłatach lokalnych (Dz.U. 2023 poz. 70)

Art. 7. 1. Zwalnia się od podatku od nieruchomości:

- 6) grunty i budynki wpisane indywidualnie do rejestru zabytków, pod warunkiem ich utrzymania i konserwacji, zgodnie z przepisami o ochronie zabytków, z wyjątkiem części zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej;

zgodnie z ustawą z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. z 2024, poz. 226, ze zm.)

Art. 26hb. 1. Podatnik może odliczyć od podstawy obliczenia podatku, ustalonej zgodnie z art. 26 ust. 1 lub art. 30c ust. 2, wydatki:

- 1) poniesione w roku podatkowym na wpłaty na fundusz remontowy wspólnoty mieszkaniowej lub spółdzielni mieszkaniowej utworzony, zgodnie z odrębnymi przepisami, dla zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru zabytków lub znajdującego się w ewidencji zabytków;
- 2) na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku nieruchomym wpisanym do rejestru zabytków;
- 3) (uchylony).

2. Odliczenie, o którym mowa w:

- 1) ust. 1 pkt 1, przysługuje podatnikowi, jeżeli w momencie poniesienia wydatku jest właścicielem lub współwłaścicielem zabytku nieruchomego;
- 2) ust. 1 pkt 2, przysługuje podatnikowi, jeżeli w momencie poniesienia wydatku podatnik jest właścicielem lub współwłaścicielem zabytku nieruchomego, o którym mowa w tym przepisie, oraz posiada sporządzone na piśmie pozwolenie wojewódzkiego konserwatora zabytków na prowadzenie prac konserwatorskich, prac restauratorskich lub robót budowlanych przy tym zabytku oraz po poniesieniu tego wydatku uzyskał zaświadczenie wojewódzkiego konserwatora zabytków potwierdzające wykonanie odpowiednio tych prac lub robót;
- 3) (uchylony).

3. Za datę poniesienia wydatków z tytułów określonych w:

- 1) ust. 1 pkt 1 uznaje się dzień zapłaty należności;
- 2) ust. 1 pkt 2 uznaje się dzień wystawienia faktury;
- 3) (uchylony).

4. Odliczenia, o których mowa w ust. 1 pkt 1 i 2, nie mogą przekroczyć 50% wydatków udokumentowanych:

- 1) dowodem wpłaty na fundusz remontowy wspólnoty mieszkaniowej lub spółdzielni mieszkaniowej lub zaświadczeniem o wysokości wpłat w roku podatkowym wystawionym przez wspólnotę mieszkaniową lub spółdzielnię mieszkaniową;
- 2) fakturą wystawioną przez podatnika podatku od towarów i usług niekorzystającego ze zwolnienia od tego podatku, powiększonych o kwotę podatku od towarów i usług, o ile podatek ten nie został odliczony na podstawie ustawy o podatku od towarów i usług.
- 5) (uchylony).

6. Małżonkowie, między którymi istnieje wspólność majątkowa, wydatki, o których mowa w ust. 1, mogą odliczyć w częściach równych lub w dowolnej proporcji przez nich ustalonej, bez względu na to, czy dokument potwierdzający poniesienie wydatku został wystawiony na imię obojga małżonków lub jednego z nich.

7. Odliczenia wydatków, o których mowa w:

- 1) ust. 1 pkt 1 - dokonuje się w zeznaniu składanym za rok podatkowy, w którym poniesiono te wydatki;
- 2) ust. 1 pkt 2 - dokonuje się w zeznaniu składanym po otrzymaniu zaświadczenia, o którym mowa w ust. 2 pkt 2.

8. Kwota odliczenia nieznajdująca pokrycia w rocznym dochodzie podatnika podlega odliczeniu w kolejnych latach, nie dłużej jednak niż przez sześć lat, licząc od końca roku podatkowego, w którym dokonano odliczenia.

9. Odliczeniu nie podlegają wydatki w części, w jakiej:

- 1) zostały odliczone od przychodu na podstawie ustawy o zryczałtowanym podatku dochodowym;
- 2) zostały uwzględnione przez podatnika w związku z korzystaniem z ulg podatkowych w rozumieniu Ordynacji podatkowej;
- 3) wykraczają poza zakres prac i robót określonych w pozwoleniu wojewódzkiego konserwatora zabytków lub zostały wykonane niezgodnie z pozwoleniem wojewódzkiego konserwatora zabytków;
- 4) zostały sfinansowane, dofinansowane lub zwrócone podatnikowi w jakiejkolwiek formie.

10. Podatnik, który po roku, w którym dokonał odliczeń, otrzymał zwrot odliczonych wydatków, jest obowiązany doliczyć odpowiednio kwoty poprzednio odliczone do dochodu za rok podatkowy, w którym otrzymał ten zwrot.

11. W przypadku skorzystania z odliczenia wydatków, o których mowa w ust. 1, stanowiących odpisy amortyzacyjne od środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych, przepisu art. 23 ust. 1 pkt 45 nie stosuje się.

12. Ilekroć w ust. 1-11 jest mowa o:

- 1) powierzchni użytkowej - oznacza to powierzchnię, o której mowa w art. 16 ust. 4 i 5 ustawy z dnia 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn (Dz. U. z 2023 r. poz. 1774 i 1843);
- 2) pracach konserwatorskich - oznacza to prace konserwatorskie w rozumieniu art. 3 pkt 6 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami;
- 3) pracach restauratorskich - oznacza to prace restauratorskie w rozumieniu art. 3 pkt 7 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami;
- 4) robotach budowlanych - oznacza to roboty budowlane w rozumieniu art. 3 pkt 8 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami;
- 5) zabytku nieruchomym - oznacza to zabytek nieruchomy, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1 lit. c-e ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.